

Prehistorie en oudheid

In Athene bestond volgens de verhalen de gewoonte om voor het begin van de volksvergadering slaven met touwen die in rode verf waren gedrenkt over de markt van Athene te laten lopen, terwijl ze de burgers richting de vergadering dreven. Een rode vlek op je kleding werd gezien als een teken van slecht burgerschap.

2p **2** Leg uit waardoor deze gewoonte de Atheense democratie beschermdde.

Gebruik bron 1 en 2.

Een interpretatie:

De deugden die elk van beide schrijvers aan de Germanen toeschrijft, weerspiegelen vooral de waarden, die passen bij de eigen tijd van elke schrijver.

4p **3** Licht deze interpretatie toe door bij elke schrijver afzonderlijk:

- de deugd te noemen die hij aan de Germanen toeschrijft en
- een verklaring te geven waarom de schrijver juist deze deugd waardeert vanuit de tijd waarin elke schrijver leeft.

Prehistorie en oudheid

bron 1

Rond 98 schrijft de Romeinse auteur Cornelius Tacitus over de Germanen:

Eenmaal op het slagveld gekomen, is het smadelijk voor een leider om in dapperheid te worden overtroffen en voor zijn gevolg om de dapperheid van zijn leider niet te evenaren. Maar een echt levenslange smaad en oneer haalt men zich op de hals als men zijn leider overleeft en dan van het slagveld terugkeert. Hem moeten ze verdedigen en beschermen, hun eigen heldendaden toeschrijven aan zijn roem: dát geldt bij hen als heiligste plicht. De leiders vechten voor de zege, het gevolg voor de leider. Als er bij de eigen stam door langdurige vrede en stilstand niets te beleven is, gaan de meeste jongeren van adel op eigen initiatief naar de stammen die dan in een oorlog verwickeld zijn. Germanen houden namelijk niet van rust. In gevaarlijke situaties kunnen ze zich gemakkelijker doen gelden en om een groot gevolg te onderhouden is geweld en oorlog nodig.

bron 2

Rond 440 schrijft de Romeinse christelijke priester Salvianus van Marseille over de Germaanse stammen die dan binnen het Romeinse Rijk leven:

Wat betreft de levenswijze van de Goten en Vandalen: in welk opzicht overtreffen we hen of kunnen we ons zelfs maar met hen vergelijken? Laat ik het om te beginnen hebben over genegenheid en liefde. God leert ons dat dit de belangrijkste deugden zijn. Hij beveelt ze niet alleen overal in de Heilige Schrift aan, maar ook met zijn eigen mond wanneer hij zegt: "Aan jullie liefde voor elkaar zal iedereen zien dat jullie mijn leerlingen zijn" (Johannes, 13:35). Bijna alle barbaren, tenminste als ze van dezelfde stam zijn en geregeerd worden door dezelfde koning, houden van elkaar, terwijl de Romeinen elkaar vervolgen.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.